

STRATEGIA SCHIMBĂRII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR ROMÂNESC ȘI INTEGRAREA ÎN STRUCTURILE EUROPENE

Cristian Valentin HAPENCIUC, Vasile EFROS

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava (România)

This article is dedicated to the problem of strategies of changing the Romanian higher education in the context of integration in the European structures.

These changes are absolutely necessary, but until now it was hard and almost impossible.

The European integration become a priority in educational policies on the national level through the new curricula, new standards, new needs.

Pentru că educația și instruirea nu constituie un scop în sine, transformarea sistemului economic și social, performanțele unei societăți sunt dependente de natura și calitatea educației. În toate țările foste comuniste din Europa Centrală și de Est, sistemele educaționale erau, în 1989, construite și adecvate nevoilor caracteristice economiilor centralizate reflectând existența monopolului absolut al statului în educație, insuficienta preocupare pentru eficiența învățământului și pentru calitatea indivizilor școlarizați.

Anul 1990 a găsit învățământul românesc nepregătit pentru a face față **schimbării**, incapabil să stabilească corelații suficiente de exacte și flexibile între palierele educaționale și cererea de noi calificări și competențe din economie. Trecerea la o economie de tip concurențial a impus restructurarea profundă a economiei și a societății românești, ceea ce are implicații directe pe piața forței de muncă, piață care cunoaște dezechilibre și ajustări succesive de mari proporții, generate de mutațiile structurale din economia românească. Manifestarea acestor fenomene a impus regândirea sistemului educațional din perspectiva adaptării competențelor și specializărilor la reperele noului tip de economie și societate, inclusiv reconsiderarea rolului educației în ce privește impactul economic al acesteia. „Realizarea unui sistem de învățământ modern, flexibil și eficient este un obiectiv major al oricărei societăți, deoarece nivelul de pregătire profesională al factorului uman este decisiv în obținerea unei productivități și competitivități superioare” (Marta Christina Suciuc. Investiția în educație. - București: Editura Economică, 2000, p.78).

Țintele unei reforme atotcuprinzătoare și efective a învățământului nu se pot realiza în doar câțiva ani, dar trebuie ca reforma să fie continuată cu insistență și susținută inclusiv politic pentru ca starea prelungită de latență a sistemului să nu evolueze spre o formă de inerție cronicizată. În același context, se apreciază că reușita sau eșecul reformei sistemului de învățământ depinde și de schimbarea mentalităților. În absența unor reconsiderări a credințelor, convingerilor și atitudinilor împărtășite de membrii instituțiilor școlare, schimbările profunde și plenare promovate la nivel administrativ sau curricular riscă să nu antreneze reconsiderarea rolurilor învățământului în societatea nou-creată, existând chiar pericolul de a se reveni la vechile structuri. Schimbarea mentalităților este un proces dificil și de durată, dar cu efecte notabile, pe termen lung, asupra performanțelor instituției școlare.

Actuala reformă a învățământului pregătește intrarea în secolul XXI, secolul cunoașterii și al învățării. De aceea, evoluția cantitativă și calitativă a învățământului, eficacitatea cu care școala își îndeplinește misiunea socială sunt hotărâtoare pentru viitorul societății în care funcționează. Sunt semnale că secolul XXI va fi dominat de cercetare, inovație, creativitate. România se pregătește, cu resursele limitate de care dispune, pentru a tranzita spre acest nou tip de societate a învățării, iar învățământul poate contribui la pregătirea noii societăți în măsura în care între obiectivele majore ale reformei se situează și următoarele patru **repere fundamentale**:

1) armonizarea conținutului învățământului cu principiile funcționării societății postcomuniste: economie de piață, stat de drept, pluralism politic, libertăți individuale imprescriptibile;

2) transformarea școlilor în medii de revigorare morală, de renaștere cognitivă și de înnoire tehnologică – cu efecte la nivel macrosocial;

3) rezolvarea în timp util a problemelor rezultate din modernizarea tardivă a României, folosind pârgurile specifice învățământului, prin asigurarea calificărilor solicitate de piața muncii, prin cercetarea științifică, prin politica educațională;

4) compatibilizarea organizării, funcționării și evaluării școlare și academice cu reperele practicate și armonizate deja în spațiul euroatlantic.

Aceste repere sunt, cel puțin în principiu, tangibile și rezonabile în măsura în care reforma învățământului este promovată prin înnoiri legislative și susținută financiar. O altă condiție ar fi ca reforma învățământului să coreleze cu celelalte reforme sectoriale, astfel încât să preceadă și să integreze opțiunile strategice ale celorlalte sectoare, afirmându-se ca o schimbare reală de sistem pornită din rațiuni profesionale și care se racordează la nevoia de globalizare a cunoașterii și a performanțelor economice.

Educația și, implicit, învățământul au intrat pe agenda politicilor în Europa Centrală din două rațiuni distincte.

a) Prima constă în nevoia de adaptare a educației în raport cu societățile care abia au părăsit totalitarismul și s-au reorientat în direcția societăților deschise ale Occidentului.

b) A doua rațiune constă în dorința resimțită de țările Europei Centrale și de Est de a-și adecva performanțele intelectuale și tehnologice în raport cu lumea occidentală. Este clar pentru oricine că munca, studiile, petrecerea timpului liber în Europa de astăzi sunt pregnant caracterizate de mobilitate, de schimburi interculturale și de comunicare. Contactele, cooperarea și parteneriatul european fac parte integrantă din viața cotidiană a guvernelor, a mediilor de afaceri, a asociațiilor profesionale și a oamenilor obișnuiți.

În acest context, educația se confruntă cu solicitarea de a se reorganiza astfel încât soluțiile noi să fie posibil de aplicat pe scară largită. Procesele educative subliniază tendința tot mai puternică de unitate a țărilor și popoarelor europene și fondarea pe baze noi a relațiilor dintre ele, precum și adoptarea unei optici europene și luarea deciziilor la nivel european. Această „optică europeană” vizează formarea unor cetățeni liberi, dornici și capabili să se implice în viața socială și politică a comunității.

Integrarea europeană a devenit o prioritate a politicii educaționale promovate la nivel național prin noile curricule, standardele de calificare profesională și tipurile de diplome acordate, noile manuale școlare care au fost concepute în acord cu exigențele aderării la Uniunea Europeană, ca și printr-o serie de demersuri cum ar fi: reorganizarea studiilor în spiritul Declarației de la Bologna (1990); introducerea de elemente de studii europene în curriculumul preuniversitar (2000); reglementarea practicii extensiunii universale prin franchising (1998); participarea specialiștilor români la programele Băncii Mondiale, Phare, Tempus, Leonardo, Socrate; aderarea la proiecte regionale, programe interguvernamentale de schimburi culturale și științifice la care participă elevi, studenți, profesori și cercetători; prezența învățământului universitar românesc în circuitul învățământului internațional, confirmată prin numărul mare de studenți străini care studiază în România.

Politica educațională a Uniunii Europene, la care România a aderat în totalitate, este în principal bazată pe respectarea diversității culturale și lingvistice a țărilor integrate. Sistemul de învățământ românesc trebuie să răspundă, prin conținut și organizare, oportunităților interne și externe cum ar fi:

- crearea unui sistem de învățământ transparent și competent cu cel al Uniunii;
- globalizarea, unde competitivitatea diferitelor domenii economice se bazează pe resursele de muncă ce dispun de o gamă largă de abilități și cunoștințe actualizate permanent;
- adaptarea la cerințele erei informaționale;
- creșterea vârstei de absolvire a învățământului obligatoriu, care permite o profesionalizare imediată;
- aplicarea noilor teorii educaționale și implementarea curriculumului interactiv și motivat;
- asigurarea unui învățământ eficient prin aplicarea unor tehnici de evaluare creative;
- raționalizarea și redimensionarea rețelei școlare și instituționale în consens cu schimbările demografice.

Pentru implementarea acestor priorități, strategia în domeniul educației prevede un set de programe și proiecte, precum:

- elaborarea metodologiei de fundamentare a proiectării și dimensionării învățământului;
- restructurarea rețelei instituționale pentru asigurarea calității actului educațional în vederea integrării socioprofesionale pe piața europeană;
- susținerea alternativelor educaționale;
- consolidarea autonomiei universitare;
- susținerea învățământului particular.

Bibliografie:

1. Marta Christina Suciu. Investiția în educație. - București: Editura Economică, 2000, p.78.
2. Atanasiu G. Managementul internațional și asigurarea calității în învățământul superior. Qmedia, anul 3, nr.1-2, 2001.
3. Brătianu C. Management strategic. - București: Editura CERES, 2000.
4. Brătianu C. Managementul calității și dinamica legislației în învățământul superior românesc. Qmedia, anul 4, 2002.

5. Brătianu C. Paradigmele managementului universitar. - București: Editura Economică, 2002.
6. Brătianu C. Managementul calității și cultura instituțională în universități. Qmedia, anul 2, nr. 1, 2000.
7. Korca M. Universitățile românești în fața integrării în spațiul european de învățământ superior. Editura Politeia-SNSPA, 2000.
8. Marga A. Reforma învățământului și provocările noului secol. - București: Colegiul Noua Europă, 1999.
9. Marga A. Reforma învățământului acum. - București: Editura Școala Românească, 1998.
10. Nica P. Managementul calității și ierarhizarea universităților românești. - București: Editura Paideia, 2000.
11. Opriș T. Învățământul românesc încotro? - București: Editura Semne, 2003.
12. Rusu C. Proceduri de asigurare a calității în învățământul superior din România. - București: Editura Economică, 2000.

Prezentat la 07.05.2007